

KKO:2010:47

På svenska

Tekijänoikeus - Tekijänoikeusrikkomus - Avunanto - Hyvitys

Diaarinumero: R2008/868

Esittelypäivä: 5.3.2010

Antopäivä: 30.6.2010

Taltio: 1396

Vastaajat olivat ylläpitäneet internetissä Finreactor-tiedostojenjakoverkkoa, josta verkon käyttäjät olivat voineet ladata tietokoneilleen tekijänoikeuden suojaamia teoksia sisältäviä tiedostoja ilman oikeudenhaltijoiden lupaa. Kysymys rikosoikeudellisesta vastuusta sekä tekijänoikeuden haltijoille suoritettavasta kohtuullisesta hyvityksestä. (Ään.)

TekijänoikeusL 2 § (404/1961)

TekijänoikeusL 56 a § 1 mom (1024/1995)

TekijänoikeusL 57 § 1 mom (442/1984)

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

Turun käräjäoikeuden tuomio 26.10.2006

Rikosvastuu

Virallisen syyttäjän syytteestä, johon asianomistajina olevat tekijänoikeuksien haltijat olivat yhtyneet, käräjäoikeus katsoi selvitetyn, että muiden muassa vastaajat Kalle H, Manu H, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N, Jani R ja Jarkko V olivat 29.8. - 14.12.2004 yhdessä tahallaan loukanneet asianomistajille kuuluneita tekijänoikeuksia ylläpitämällä Finreactor-tiedostojenjakopalvelua, jossa

he olivat yhdessä palvelun käyttäjien kanssa valmistaneet ja saattaneet noin 10 000 rekisteröityneen käyttäjän saataviin tekijänoikeuslain suojaamia teoksia. Käräjäoikeus katsoi vastaajien tällä menettelyllään syyllistyneen tekijänoikeusrikkomukseen.

Käräjäoikeus katsoi lisäksi selvitetyn, että muun muassa Ossi H, Mikko L, Niko R ja Thomas V olivat 29.8. - 14.12.2004, Mikko L ja Thomas V nuorina henkilöinä, syyllistyneet avunantoon muiden vastaajien suorittamaan tekijänoikeusrikkomukseen.

Syyksilukemisensa perusteluina käräjäoikeus lausui muun ohessa seuraavaa.

Finreactor-tiedostojenjakoverkossa tiedonsiirto oli tapahtunut siten, että verkon käyttäjä oli ottanut omalla koneella yhteyden seurantapalvelimeen, josta hän oli saanut tiedon (ns. kuvaustiedoston eli torrent-tiedoston) muiden käyttäjien koneilla olevista sisältötiedostoista. Päädyttyään lataamaan sisältötiedostoa (elokuvia, pelejä ym.) käyttäjä ei enää ollut ollut yhteydessä seurantapalvelimeen vaan toisten käyttäjien koneisiin. Seurantapalvelimessa oli ollut kaikkien käyttäjien koneilla olevien tiedostojen kuvaukset ja se oli pitänyt kirjaa näiden tiedostojen latauksista ja jakotapahtumien määrästä ja valvonut kunkin käyttäjän osalta näiden välistä suhdetta (ns. ratiolukua). Suhdeluvun valvonta oli ollut tärkeää, koska järjestelmän toimivuus edellytti, että lataajat myös tosiasiaassa olivat jakaneet tiedostoja. Alhaisen ratioluvun osoittaneesta vähäisestä sisältötiedostojen jakamisesta, siis levittämisestä muille käyttäjille, tai virheistä kuvaustiedostoissa taikka vääränlaiseksi tulkittavasta sisältötiedostosta oli saattanut saada varoituksen tai seurauksena oli saattanut olla käyttäjäluokituksen alennus tai käyttöoikeuksien poisto.

Syyte oli kiistetty muun ohella sillä perusteella, että tekijänoikeuden suojaamien teosten levitys ei ollut tapahtunut vastaajien ylläpitämässä seurantapalvelimessa vaan sen kautta toisensa löytäneiden käyttäjien koneiden välillä ja että palvelun ylläpitoon osallistuneiden toiminta tulisi siten rinnastaa tekijänoikeudellisesti merkityksettömien linkkien perustamiseen.

Kysymyksessä olevan verkon toimintaperiaate ja tarkoitus ei ollut kuitenkaan ollut yksinomaan seurantapalvelimen kautta saatu linkki haluttuun sisältötiedostoon. Tiedostojenjakopalvelun ylläpitoon osallistuneiden vastaajien rikosoikeudellista vastuuta arvioitaessa oli otettava huomioon palvelun toimintaperiaatteet ja tarkoitus sekä ylläpitoon osallistuneiden vastaajien toiminta kokonaisuudessaan välttämättömänä ja välittömänä osana palvelun käyttäjien suorittamaa teoskappaleiden valmistusta. Palvelun ylläpidosta vastanneet olivat valvoneet käyttäjien ratiolukuja, tiedostojen sisältöä ja kuvausten asianmukaisuutta. Palvelua oli kehitetty jatkuvasti, ja tarkoituksena oli ollut saada palvelu toimimaan tehokkaasti ja siten, että se tarjoaisi vähällä vaivalla luotettavasti mahdollisimman paljon uutta ja kiinnostavaa materiaalia. Vastaajat olivat kertoneet, että palvelun tarkoituksena oli ollut nimenomaan mahdollistaa tehokas tiedostojen jako. Kertomansa mukaan

vastaajat olivat olleet myös tietoisia siitä, että tiedostot olivat sisältäneet tekijänoikeudellisesti suojattua aineistoa.

Ottaen huomioon palvelun mainittu tarkoitus ja sen toiminnan edellyttämät ylläpitäjien toimet ratkaisevaa merkitystä ei ollut annettava sille järjestelyn välttämättömälle seuraukselle, että sisältötiedostojen vaihto oli tapahtunut suoraan palveluun liittyneiden käyttäjien koneiden välillä eikä seurantapalvelimen kautta. Kun palvelun ylläpidosta huolehtineiden vastaajien toiminta oli ollut välitön ja välttämätön osa syytteessä tarkoitettua teoskappaleiden valmistusta ja jakelua, vastaajien oli katsottava aktiivisesti osallistuneen teoskappaleiden valmistamiseen.

Käräjäoikeus katsoi, että palvelua ylläpitäneet vastaajat olivat toiminnallaan yhdessä palvelun käyttäjien kanssa valmistaneet ja saattaneet palvelun käyttäjien saataviin tekijänoikeuslain suojaamia asianomistajien teoksia tavalla, joka täytti tekijänoikeusrikkomuksen tunnusmerkistön, mikäli rikosvastuun muut edellytykset täyttyivät.

Vastaajien tahallisuuden osalta käräjäoikeus totesi, että vastaajat olivat tunnustaneet ymmärtäneensä verkon toimintaperiaatteen ja tienneensä, että käyttäjästä, joka latsasi tiedostoja, tuli myös niiden jakaja. Samoin kaikki vastaajat olivat tunnustaneet tienneensä, että ainakin pääosa verkossa jaetusta aineistosta oli ollut tekijänoikeuden suojaamaa. Vastaajat olivat valvoneet, että käyttäjät huolehtivat suojatun aineiston jakamisesta ja että jakotoiminta oli mahdollisimman tehokasta. Käyttäjille annetuissa varoituksissa oli myös kiinnitetty huomiota siihen, ettei muualta ilmaiseksi saatavaa aineistoa tullut levittää Finreactor-verkossa. Vastaajien toimet osoittivat tekijänoikeuksien loukkauksen olleen tahallista.

Vastaajien osallisuuden osalta käräjäoikeus totesi, että asiassa esitetyn selvityksen mukaan Urho N oli huolehtinut palvelimen teknisestä ylläpidosta ja suuressa määrin käyttäjähallinnoinnista kuten varoitusten antamisesta käyttäjille ja käyttöoikeuksien poistamisista. Lisäksi hän oli valvonut jaettavien tiedostojen sisältöä, ja hän olisi voinut sulkea seurantapalvelimen toiminnan.

Kalle H oli suorittanut suuressa määrin käyttäjähallinnointia sekä valvonut jaettavan aineiston sisältöä ja muokannut palvelun ohjeita. Manu H oli huolehtinut sivuston ulkoasun teknisestä korjailusta ja hallinnoinut käyttäjiä poistamalla useita käyttäjäoikeuksia. Marko L ja Toni M olivat hallinnoineet käyttäjiä antamalla varoituksia ja poistamalla käyttöoikeuksia sekä valvoneet tiedostojen sisältöä. Arto L oli osallistunut merkittävässä määrin käyttäjähallintaan. Jani R oli suorittanut huomattavassa määrin käyttäjähallintaa ja myös valvonut tiedostojen sisältöä. Jarkko V oli valvonut merkittävässä määrin käyttäjien toimintaa ja tiedostojen sisältöä.

Urho N:n, Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Jani R:n ja Jarkko V:n toimintaa oli toimien lukuisuus ja merkityksellisyys huomioon ottaen pidettävä olennaisena ja heidän osuuttaan merkittävänä tekijänoikeuden loukkauksissa. He olivat siten tekijöinä vastuussa heidän viakseen luetusta menettelystä.

Ossi H, Mikko L, Niko R ja Thomas V olivat huolehtineet käyttäjien hallinnoinnista, kuten käyttökieltojen antamisesta ja käyttäjäluokitusten muutoksista. Heidän toimiensa määriä ei voitu pitää ylläpidon kokonaisuuden kannalta niin merkittävinä, että he olisivat olleet vastuussa oikeudenloukkauksista tekijöinä. Heidän viakseen jäi kuitenkin edellä mainittujen vastaajien auttaminen palvelun ylläpidossa hallinnoimalla käyttäjiä muita vastaajia vähäisemmässä määrin, minkä vuoksi he olivat avunantajia muiden vastaajien suorittamassa oikeudenloukkauksessa.

Hyvitysvastuu

Asianomistajista Electronic Arts, Inc. (jäljempänä EA) oli vaatinut, että vastaajat veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan sille tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettua hyvitystä 251 200 euroa korkoineen 14.12.2004 lukien kuitenkin siten, että yksittäisen vastaajan henkilökohtainen vastuu pääomasta oli enintään 30 000 euroa. Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry (jäljempänä Teosto) myötäpuolinen oli vaatinut, että vastaajat veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan niille sanottua hyvitystä yhteensä 1 827 704 euroa korkoineen 14.12.2004 lukien. Adobe Macromedia Software (jäljempänä Adobe) myötäpuolinen oli vaatinut, että vastaajat veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan niille sanottua hyvitystä yhteensä 1 584 868,58 euroa.

Käräjäoikeus katsoi vastaajien osallistuneen teoskappaleiden käyttämiseen tekijänoikeuslain määräysten vastaisesti vertaisverkkoa ylläpitämällä. Ylläpito oli tapahtunut yhdessä ja yksissä tuumin. Myös vastuun hyvityksestä tuli siten olla vastaajien välillä yhteisvastuullista.

Kohtuullisen hyvityksen perustaksi oli otettava valmistettujen teosten määrä, ja käräjäoikeus otti tältä osin lähtökohdaksi asianomistajien verkosta ladatuista sisältötiedostoista ilmoittamat lukumäärät. Lisäksi hyvityksen määrään vaikutti se, mitä oli pidettävä teoskohtaisena kohtuullisena hyvityksenä.

Vastaajien syyksi luettu tekijänoikeusloukkaus poikkesi sellaisesta teoskappaleiden hyödyntämisestä, mitä normaalia käyttökorvausta määrättäessä oli ajateltu. Vastaajien oma teoskappaleiden hyödyntäminen oli ollut jaettuun kokonaismäärään nähden vähäistä. Vastaajien toimintaan ei ollut selvitetty liittyneen ansiotarkoitusta, vaan kysymys oli ollut pikemminkin harrastuksesta ja

kiinnostuksesta tietotekniikkaa kohtaan. Asianomistajien ilmoittamia teoskohtaisia käyttökorvauksia, jotka olivat perustuneet teoskappaleiden vähittäis- tai tukkumyyntihintoihin, ei siten sellaisenaan voitu ottaa kohtuullisen hyvityksen määräämisen lähtökohdaksi.

Asianomistajien hyvitysvaatimusten hyväksyminen sellaisinaan johtaisi kaikkien vastaajien maksukykyyn nähden kohtuuttomaan lopputulokseen. Hyvityksen tuli säännöksen sanamuodonkin mukaan olla kohtuullinen, joskin hyvityksen kohtuullisuutta oli arvioitava myös oikeudenloukkauksen kohteeksi joutuneen asianomistajatahon näkökulmasta. Nämä seikat mahdollistivat tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen sen, että yhteisvastuullinen hyvitysvastuu voitiin rajoittaa tekijäkohtaiseen enimmäismäärään.

Kohtuullisen hyvityksen yhtenä tarkoituksena oli osaltaan ehkäistä tekijänoikeuksien loukkauksia ja suojattujen teosten lainvastaista käyttöä. Vastaajien ei ollut näytetty olleen tarkasti selvillä vertaisverkon kautta jaetun aineiston määrästä, mutta käyttäjien lukumäärän ja vertaisverkon toimintaperiaatteen vuoksi heidän oli täytynyt sen suuruus ymmärtää. Tämä vastaajien ylläpitämän toiminnan laajuus huomioon ottaen hyvityksen tuli olla myös tuntuva.

Käräjäoikeus päätyi siihen, että vastaajien yhteisvastuullisesti vastattava kohtuullinen hyvitys oli kymmenen prosenttia kullekin teoskappaleelle ilmoitetusta arvonlisäverottomasta vähittäismyyntihinnasta taikka tukkuhinnasta tai muusta verottomasta hinnasta siltä osin, kuin vähittäismyyntihintaa ei ollut ilmoitettu. Lisäksi käräjäoikeus rajoitti vastaajien henkilökohtaisen vastuun yhteen kymmenesosaan kunkin asianomistajan kohtuullisen hyvityksen pääomasta. Siltä osin kuin hyvitys jäi vastaajakohtaisesti alle 100 euron, käräjäoikeus katsoi tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen, ettei korvattavaa hyvitystä ollut syntynyt, ja hylkäsi vaatimukset näiltä osin.

Lopputulos

Käräjäoikeus tuomitsi vastaajat sakkorangaistukseen, Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n tekijänoikeusrikkomuksesta, Ossi H:n ja Niko R:n avunannosta tekijänoikeusrikkomukseen sekä Mikko L:n ja Thomas V:n nuorena henkilönä avunannosta tekijänoikeusrikkomukseen. Lisäksi käräjäoikeus tuomitsi muun muassa mainitut vastaajat yhteisvastuullisesti suorittamaan asianomistajille tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettua hyvitystä, EA:lle yhteensä 20 590 euroa, Teostolle myötäpuoliseen 147 004 euroa ja Adobelle myötäpuoliseen 259 812 euroa korkoineen 14.12.2004 lukien siten, että kunkin vastaajan henkilökohtainen vastuu oli kuitenkin enintään kymmenesosa kullekin asianomistajalle maksettavasta hyvityksestä.

Asian ovat ratkaisseet kärjäjätuomarit Asko Nurmi ja Pekka Määttä sekä lautamiehet.

EA sekä Teosto myötäpuoliseen valittivat hovioikeuteen vaatien, että muiden muassa Kalle H:n, Manu H:n, Ossi H:n, Mikko L:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Niko R:n, Jani R:n, Jarkko V:n ja Thomas V:n yhteisvastuullisesti niille maksettavat hyvitykset korotetaan asianomistajien kärjäoikeudessa vaatimiin määriin.

Vastaajat valittivat hovioikeuteen ja vaativat syytteiden ja muiden vaatimusten hylkäämistä.

Turun hovioikeuden tuomio 19.6.2008

Rikosvastuu

Vastaajat olivat väittäneet, että kunkin heistä toimilla ei ollut ollut rikosoikeudellista tai muutenkaan olennaista merkitystä Finreactorin toiminnalle ja että pelkät ylläpitotoimet eivät siten olleet voineet täyttää rikoksen tunnusmerkistöä.

Finreactorin ylläpidossa oli voitu erottaa toisistaan toisaalta järjestelmän tekninen ylläpito ja toisaalta sen käyttäjien hallinnointi. Finreactor oli ollut vertaisverkkoperiaatteella toimiva tiedostojenjakopalvelu. Teknisesti merkitykseltä oli ollut, minkä sisältöisiä tiedostoja Finreactorin välityksellä oli jaettu. Käyttäjähallinnointi oli liittynyt läheisemmin järjestelmän sisällöntuotantoon eli siihen, millaisia tiedostoja Finreactorin välityksellä oli jaettu. Finreactorin välityksellä oli jaettu käytännössä vain tekijänoikeuden suojaamaa aineistoa. Jaettavat tiedostot oli luokiteltu osa-alueisiin, muun muassa peleihin, elokuviin, musiikkiin ja TV-sarjoihin. Kullekin osa-alueelle oli nimetty tai ollut tarkoitus nimetä oma valvojansa, joihin olivat toimineet Finreactorin ylläpitäjät. Myös muu esitetty selvitys tuki yhdensuuntaisesti sitä päätelmää, että Finreactorin välityksellä oli sen käyttäjien kesken ollut tarkoitus jakaa nimenomaan tekijänoikeudella suojattua aineistoa.

Ylläpitäjien tavoitteena oli ollut saada palvelu toimimaan tehokkaasti ja siten, että sen käyttäjät saivat luotettavasti ja vähällä vaivalla mahdollisimman paljon uutta kiinnostavaa aineistoa. Henkilötodistelun perusteella Finreactorin ylläpitotoimien päättymisen seurauksena ei olisi ollut järjestelmän välitön "kaatuminen" eikä jollain yksittäisellä ylläpitotoimella ollut ollut juurikaan merkitystä järjestelmälle kokonaisuutena. Erityisesti teknisen ylläpidon puuttuminen olisi kuitenkin jollakin aikavälillä johtanut järjestelmän "kaatumiseen". Hovioikeus katsoi, että Finreactorin toiminnan tarkoituksen ja tosiasiallisen sisällön kannalta ei ollut perusteita vastuunjaon suhteen erottaa toisistaan Finreactorin teknistä ylläpitoa ja käyttäjähallinnointia. Koko Finreactorin toiminnan oikeudellista arviointia ei siis voitu suorittaa arvioimalla sen yksittäisten ylläpitäjien toimia

erikseen. Nämä toimet tulivat erikseen arvioitaviksi pohdittaessa syyksiluettavaa osallisuutta tekokokonaisuuteen.

Käräjäoikeus oli perustellut ylläpitäjien osallisuutta teoskappaleiden valmistamiseen toteamalla tekijänvastuun edellyttävän jonkinasteista osallistumista teoskappaleiden valmistamiseen. Tekijänoikeuslaissa ei ole tarkasti määritelty, minkälainen teko tai toiminta täyttää lain 56 a §:ssä säädetty tekijänoikeusrikkomuksen tunnusmerkit. Rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaan rikoskumppanuus edellyttää "yhdessä tekemistä". Objektiivisessa suhteessa edellytetään jonkinlaista osallistumista rikoksen toteuttamiseen.

Tässä tapauksessa ylläpitäjät olivat riidattomasti olleet tietoisia siitä, että itse teoskappaleiden valmistaminen tapahtui Finreactorin käyttäjien toimin. Finreactorin välityksellä valmistettujen teoskappaleiden valmistamisen välttämätön edellytys oli ollut palvelu toimivana järjestelmänä. Palvelun ylläpitäjien oli täytynyt olla tietoisia siitä, että toiminnan tarkoituksena oli ollut nimenomaan tekijänoikeuden suojaaman aineiston jakaminen. Pitämällä yllä tätä tarkoitusta palvelevaa järjestelmää he olivat yhdessä sen käyttäjien kanssa osallistuneet teosten saattamiseen yleisön saataville ja teoskappaleiden valmistamiseen. Hovioikeus hyväksyi käräjäoikeuden perustelut vastaajien tahallisuudesta ja tekijäkohtaisesta osallisuudesta.

Hovioikeus katsoi vastaajien asiassa vetoaman tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain sinänsä soveltuvan Finreactor-tiedostojenjakopalveluun. Asiassa sovellettava lain 15 §:n säännös palvelun tarjoajan vastuuvapaudesta ei kuitenkaan ollut tarkoitettu sovellettavaksi tilanteisiin, joissa palvelun tarjoaja on samalla sisällön tuottaja. Sanottu vastuuvapaussäännös ei näin ollut sovellettavissa Finreactorin ylläpitäjiin, koska he olivat itse osallistuneet teoskappaleiden valmistamiseen ja niiden saattamisen yleisön saataville ja siten sisällön tuotantoon.

Hyvitysvastuu

Hovioikeus totesi, että sovellettavaksi tulevassa tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa (442/1984) ei ollut tarkemmin määritelty, mitä siinä teoksen lainvastaisella käyttämisellä tarkoitettiin. Oikeuskäytännössä sen oli katsottu tarkoittavan sellaista menettelyä, jolla loukataan lain 2 §:ssä tarkoitettuja tekijänoikeuksia, tyypillisesti valmistamalla teoksesta luvattomia kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin myytäväksi tarjoamalla tai muuten yleisön keskuuteen julkisesti levittämällä (KKO 2007:63). Käräjäoikeuden toteamalla tavalla palvelun ylläpitäjät olivat näin ollen osallistuneet sovellettavassa tekijänoikeuslain säännöksessä tarkoitettuun teoskappaleiden lainvastaiseen käyttämiseen.

Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitetun hyvityksen määrää arvioitaessa lähtökohtana oli hyvityksen kohtuullisuus tekijänoikeuden haltijan kannalta. Tämä lähtökohta samoin kuin se, että kysymyksessä olevat teokset olivat päätyneet kyseessä olevan palvelun kautta pääsääntöisesti juuri siihen käyttöön, mihin ne olivat olleet tarkoitettukin, puolsivat tuomittujen hyvitysten korottamista. Toisaalta lain sanamuoto mahdollisti myös hyvitysvelvollisen näkökulman huomioon ottamisen kohtuullisuutta harkittaessa. Asianomistajien hyvitysvaatimusten täysimääräinen hyväksyminen johtaisikin vastaajien maksukyvyyn kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Voitiin myös arvioida, että palvelun käyttäjät eivät olisi hankkineet itselleen maksullisena suurtakaan osaa kysymyksessä olevista teoksista siinä tapauksessa, että niitä ei olisi ollut saatavana tiedostojenjakopalvelussa. Siihen nähden kysymyksessä oleva teosten levittäminen ei ollut olennaisesti vähentänyt asianomistajien teoksista saamia tuottoja.

Hovioikeus hyväksyi kärjäoikeuden arvion hyvityksen kohtuullisesta määrästä tässä tapauksessa samoin kuin kärjäoikeuden ratkaisun hyvityksen vastaajakohtaisesta rajoittamisesta. Hyvityksen laskennallinen lähtökohta oli teoksen arvonlisäveroton hinta, ja hyvitys laskettiin valmistettujen teosten määrän perusteella.

Hovioikeus totesi vielä eräiden asianomistajien riitauttaneen kärjäoikeuden tuomion perusteettomana siltä osin kuin kärjäoikeus oli katsonut, että korvattavaa hyvitystä ei ollut syntynyt hyvitysmäärän jäädessä alle 100 euron. Asianomistajat eivät olleet yksilöineet tällä perusteella esitettäviä vaatimuksia, minkä vuoksi hovioikeus hylkäsi valituksen tältä osin yksilöimättömänä.

Lopputulos

Näillä ja muilla mainitsemillaan perusteilla hovioikeus ei muuttanut kärjäoikeuden tuomion lopputulosta muutoin kuin siten, että se muutti tekoaikaa Kalle H:n, Arto L:n, Urho N:n, Niko R:n ja Jarkko V:n osalta sekä alensi muuttuneen tekoajan perusteella Jarkko V:n henkilökohtaisen hyvitysmaksuvastuun asianomistajille yhteensä 9 231 euroon korkoineen.

Asian ovat ratkaisseet hovioikeuden jäsenet Tapio Kilpi, Mikko Suvanto ja Juha Laaksonen.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

Asianomistajien vaatimukset ja niihin annetut vastaukset

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:lle myötäpuolinen ja Electronic Arts, Inc:lle, kummallekin erikseen, myönnettiin valituslupa siltä osin kuin asiassa on kysymys niille maksettavasta hyvityksestä. Kysymys valitusluvan myöntämisestä muilta osin siirrettiin kummankin osalta ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

Siltä osin kuin valituslupa myönnettiin, Teosto ja sen myötäpuolet vaativat yhteisessä valituksessaan, että hovioikeuden tuomiota muutetaan ja että Kalle H:n, Manu H:n, Ossi H:n, Mikko L:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Niko R:n, Jani R:n, Jarkko V:n ja Thomas V:n yhteisvastuullisesti niille suoritettavat hyvitykset korotetaan hovioikeudessa vaadittuihin määriin näille määrille maksettavine korkoineen 14.12.2004 lukien.

Teosto ja sen myötäpuolet hyväksyivät valituksessaan kunkin vastaajan henkilökohtaisen vastuun rajoittamisen hyvitysvollisuuden osalta hovioikeuden tuomiosta ilmenevin tavoin yhteen kymmenesosaan vastaajien yhteisvastuullisista velvoitteista sekä tyytyivät Jarkko V:n osalta hovioikeuden tuomiosta ilmenevään hyvitysvollisuuden rajoittamiseen tekoajan perusteella.

Siltä osin kuin valituslupa myönnettiin, Electronic Arts, Inc. vaati valituksessaan, että Kalle H:n, Manu H:n, Ossi H:n, Mikko L:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Niko R:n, Jani R:n, Jarkko V:n ja Thomas V:n yhteisvastuullisesti sille maksettava hyvitys korotetaan 251 200 euroksi korkoineen 14.12.2004 lukien kuitenkin siten, että kunkin edellä mainitun vastaajan henkilökohtainen vastuu on enintään 25 120 euroa.

Teoston ja sen myötäpuolten sekä Electronic Arts, Inc:n valitukseen antamissaan vastauksissa Kalle H, Marko L, Toni M, Manu H, Ossi H, Mikko L, Arto L, Urho N, Niko R, Jani R, Jarkko V ja Thomas V vaativat valitusten hylkäämistä.

Vastaajien vaatimukset ja niihin annetut vastaukset

Kysymys valitusluvan myöntämisestä Kalle H:lle, Manu H:lle, Ossi H:lle, Mikko L:lle, Marko L:lle, Arto L:lle, Toni M:lle, Urho N:lle, Niko R:lle, Jarkko V:lle ja Thomas V:lle siirrettiin ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä.

He esittivät valituksissaan, siltä osin kuin jäljempänä tehtävän valitusluparatkaisun johdosta Korkeimmassa oikeudessa on kysymys, seuraavat vaatimukset.

Kalle H, Marko L ja Toni M vaativat valituksessaan hovioikeuden tuomion kumoamista ja syytteen hylkäämistä.

Manu H, Ossi H, Mikko L, Arto L, Urho N, Niko R, Jarkko V ja Thomas V vaativat valituksessaan hovioikeuden tuomion kumoamista ja syytteen sekä hyvitysvaatimusten hylkäämistä.

Kalle H:n, Manu H:n, Ossi H:n, Mikko L:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Niko R:n, Jarkko V:n ja Thomas V:n muutoksenhakemusten johdosta antamissaan vastauksissa kihlakunnansyyttäjä, Teosto ja sen myötäpuolet, Electronic Arts, Inc. sekä Adobe Macromedia Software LLC ja sen myötäpuolet vaativat muutoksenhakemusten hylkäämistä.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Valituslupahakemuksia koskevat ratkaisut

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:lle myötäpuoliseen ja Electronic Arts, Inc:lle ei myönnetä valituslupaa siltä osin kuin valitusluvan myöntäminen on siirretty ratkaistavaksi valituksen käsittelyn yhteydessä. Hovioikeuden tuomio jää siis kysymyksessä olevilta osin pysyväksi.

Kalle H:lle, Manu H:lle, Ossi H:lle, Mikko L:lle, Marko L:lle, Arto L:lle, Toni M:lle, Urho N:lle, Niko R:lle, Jarkko V:lle ja Thomas V:lle myönnetään valituslupa oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla rajoitettuna seuraaviin kysymyksiin:

1. Täyttääkö hovioikeuden tuomiossa syytekohtan 2 osalta selvitettyksi katsottu Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n ja Jarkko V:n menettely Finreactor-tiedostojenjakoverkon ylläpitotoimia koskevilta osin tekijänoikeuslain 56 a §:n 1 momentin (1024/1995) mukaisen tekijänoikeusrikkomuksen tunnusmerkistön ja

2. Toteuttaako hovioikeuden tuomiossa syytekohtan 2 osalta selvitettyksi katsottu Ossi H:n, Mikko L:n, Niko R:n ja Thomas V:n menettely ylläpitotoimien osalta avunannon tekijänoikeusrikkomukseen.

Kysymykset ratkaistessaan Korkein oikeus voi perustaa ratkaisunsa hovioikeuden tuomiossa todettuihin seikkoihin.

Lisäksi Kalle H:lle, Manu H:lle, Ossi H:lle, Mikko L:lle, Marko L:lle, Arto L:lle, Toni M:lle, Urho N:lle, Niko R:lle, Jarkko V:lle ja Thomas V:lle myönnetään asiassa valituslupa oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin (442/1984) mukaista hyvityselvällisyyttä ja hyvityksen määrää koskevalta osalta.

Muilta osin edellä mainittujen vastaajien valituslupahakemukset hylätään ja hovioikeuden tuomio kyseisiltä osin jää siis pysyväksi.

Pääasiantarkistuksen perustelut

Kysymyksenasettelu Korkeimmassa oikeudessa

1. Asiassa on ensiksi ratkaistava se, täyttääkö hovioikeuden tuomiossa syytekohtan 2 osalta selvitettyksi katsottu Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n ja Jarkko V:n menettely Finreactor-tiedostojenjakoverkon ylläpidossa tekijänoikeuslain 56 a §:n 1 momentin (1024/1995) mukaisen tekijänoikeusrikkomuksen tunnusmerkistön sekä toteuttaako hovioikeuden tuomiossa syytekohtan 2 osalta selvitettyksi katsottu Ossi H:n, Mikko L:n, Niko R:n ja Thomas V:n menettely tiedostojenjakoverkon ylläpidossa avunannon sanottuun tekijänoikeusrikkomukseen. Edelleen on ratkaistava, ovatko Kalle H, Manu H, Ossi H, Mikko L, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N, Niko R, Jarkko V ja Thomas V velvolliset suorittamaan tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin (442/1984) mukaista hyvitystä. Mikäli näin on, kysymys on vielä heidän osaltaan hyvityksen määrästä sekä lisäksi Jani R:n osalta hyvityksen korottamisesta.

Finreactor-tiedostojenjakoverkosta

Toiminnan kuvaus

2. Kalle H, Manu H, Ossi H, Mikko L, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N, Niko R, Jarkko V ja Thomas V ovat yhdessä eräiden muiden kanssa ylläpitäneet Finreactor-tiedostojenjakoverkkoa, jossa on jaettu verkon käyttäjien kesken tekijänoikeudella suojattuja tiedostoja ilman tekijänoikeuden haltijoiden lupaa. Järjestelmän toiminta on perustunut siihen, että tiedostoja sanotussa tiedostojenjakoverkossa tietokoneilleen ladanneet käyttäjät ovat jakaneet niitä samanaikaisesti koneiltaan myös toisille käyttäjille. Verkossa jaetut tiedostot eivät siis ole olleet välittömästi saatavissa vastaajien ylläpitämältä verkkopalvelimelta vaan palvelimella olleen niin sanotun torrent- eli kuvaustiedoston avulla verkon käyttäjien tietokoneilta.

3. Tiedostojenjakoverkon toimintaperiaatteita on asiassa kuvattu seuraavasti: Verkon käyttäjä on otettuaan omalta tietokoneeltaan yhteyden vastaajien ylläpitämän verkon seurantapalvelimeen saanut palvelimelta kuvaustiedoston välityksellä tiedon muiden käyttäjien koneilla olleista sisältötiedostoista. Ladatessaan haluamiaan sisältötiedostoja, kuten musiikkia, elokuvia tai pelejä, omalle koneelleen käyttäjä ei enää ole ollut yhteydessä seurantapalvelimeen vaan toisten käyttäjien

koneisiin. Seurantapalvelimella on ollut tietoja verkon käyttäjien koneilla olevista tiedostoista, niiden latauksista ja jakotapahtumien määristä. Palvelimen avulla on teknisesti valvottu käyttäjäkohtaista sisältötiedostojen lataamisten ja jakamisten välistä suhdetta eli niin sanottua ratiolukua. Järjestelmän tehokas toiminta ja suuren tietojensiirtonopeuden saavuttaminen ovat edellyttäneet, että tiedostoja itselleen kopioineet käyttäjät ovat myös jakaneet toisille omalla tietokoneellaan olevia tiedostoja.

4. Finreactor-verkkoon pääsy on edellyttänyt vain käyttäjäksi rekisteröitymistä, joten tiedostojenjakoverkko on ollut avoin yleisölle. Verkkoon liittymisestä tai sen käyttämisestä ei ole peritty maksua. Jokaisella Finreactor-verkon käyttäjällä on ollut oma käyttäjätunnuksensa, ja heidät on ylläpitäjinä ja käyttäjinä jaettu seitsemään luokkaan. Luokituksen noustessa ovat tehtävät, käyttöoikeudet ja edut kasvaneet. Seurauksena liian alhaisesta jakosuhteesta eli liian vähäisestä sisältötiedostojen jakamisesta verkon käyttäjille on puolestaan saattanut olla varoitus, käyttäjäluokituksen alentaminen tai käyttöoikeuksien poistaminen.

5. Ylläpitäjien tehtäviin ovat kuuluneet, ylläpitäjäloukasta riippuen, järjestelmän tekninen ylläpito ja käyttäjähallinnointi. Alimpaan ylläpitäjäloukkaan 4 kuuluneet henkilöt ovat saaneet poistaa järjestelmästä kuvaustiedostoja ja muuttaa käyttäjien luokituksia. Luokkaan 5 kuuluneet ylläpitäjät ovat lisäksi saaneet lisätä ja poistaa käyttäjiä. Näihin luokkiin kuuluneet ylläpitäjät ovat myös antaneet käyttäjille ohjeita ja valvoneet heidän toimiaan tarkkailemalla heidän lataamiensa ja jakamiensa tiedostojen välistä suhdetta, heidän toimittamiaan kuvaustiedostoja sekä heidän jakamiaan sisältötiedostoja. Korkeimpaan luokkaan 6 kuuluneet ylläpitäjät ovat edellä mainittujen käyttäjähallinnoinnin tehtävien ohella huolehtineet järjestelmän tekniseen toimivuuteen kuuluvista tehtävistä.

Vastaajien tehtävistä tiedostojenjakoverkossa

6. Kalle H, Manu H, Ossi H, Mikko L, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N, Niko R, Jarkko V ja Thomas V ovat toimineet Finreactor-tiedostojenjakoverkon ylläpitäjinä. Urho N on huolehtinut palvelimen teknisestä ylläpidosta ja suuressa määrin käyttäjähallinnoinnista kuten varoitusten antamisesta käyttäjille ja käyttöoikeuksien poistamisista. Lisäksi hän on valvonut jaettavien tiedostojen sisältöä ja olisi voinut myös sulkea seurantalpalvelimen toiminnan. Kalle H on suorittanut suuressa määrin käyttäjähallinnointia sekä valvonut jaettavan aineiston sisältöä ja muokannut palvelun ohjeita. Manu H on huolehtinut sivuston ulkoasun teknisestä korjailusta ja hallinnoinut käyttäjiä poistamalla useita käyttäjäoikeuksia. Marko L ja Toni M ovat hallinnoineet käyttäjiä antamalla varoituksia ja poistamalla käyttöoikeuksia sekä valvoneet tiedostojen sisältöä. Arto L on osallistunut merkittävässä määrin käyttäjähallinnointiin. Jarkko V on valvonut merkittävässä määrin käyttäjien toimintaa ja tiedostojen sisältöä. Ossi H, Mikko L, Niko R ja Thomas V ovat huolehtineet käyttäjähallinnoinnista, kuten käyttökieltojen antamisesta ja käyttäjäluokitusten muutoksista, mutta vähäisemmässä määrin kuin muut edellä mainitut vastaajat.

7. Ylläpitotoimiin osallistuneet vastaajat ovat katsoneet, etteivät he ole kohdassa 6 mainituilla toimillaan menetelleet tekijänoikeutta loukkaavalla tavalla, koska he eivät ole osallistuneet teosten yksittäisiin jakamis- ja kopiointitapahtumiin eivätkä pitäneet hallussaan yksittäisiä teoksia tai levittäneet niitä koskevia kuvaustiedostoja. Verkossa mahdollisesti tapahtuneet tekijänoikeuden loukkaukset eivät ole olleet välittömiä seurauksia heidän suorittamistaan käyttäjähallinnointiin tai verkon tekniseen toimivuuteen liittyneistä toimista. Heidän toimenpiteensä eivät ole kohdistuneet yksittäisiin teoksiin, eivätkä he ole olleet edes tietoisia kaikista yksittäisistä verkossa saatavilla olleista teoksista.

Vastaajien rikosvastuu

Sovellettavista säännöksistä ja oikeuskäytännön kannanotoista

8. Tekoaikana voimassa olleen tekijänoikeuslain (404/1961) 56 a §:n 1 momentin (1024/1995) mukaan tekijänoikeusrikkomuksesta tuomitaan se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo tekijänoikeuslaissa tekijänoikeuden suojaksi annettua säännöstä. Mainittua rangaistussäännöstä on sovellettava tässä asiassa, koska 1.1.2006 voimaan tulleen tekijänoikeuslain 56 a §:n (821/2005) soveltaminen ei johda lievempään lopputulokseen. Rangaistavan teon tunnusmerkistö saa sisältönsä suojattuja oikeuksia ja niiden ulottuvuutta koskevista tekijänoikeuslain säännöksistä sellaisina kuin ne ovat olleet tekoaikana. Myös näiden oikeuksien loukkaaminen tulee arvioitavaksi saman lainsäädännön nojalla.

9. Tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin (404/1961) mukaan tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, myös muutettuna tai toista tekotapaa käyttäen. Kappaleiden valmistamisena pidetään pykälän 2 momentin mukaan myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Teos saatetaan pykälän 3 momentin mukaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen.

10. Tekijänoikeuslain 5 luvussa säädetään eräistä tekijänoikeutta lähellä olevista ääni- ja kuvatalennetuottajien sekä radio- ja televisioyriyten oikeuksista. Tekijänoikeuslain 46 §:n 1 momentin (1654/1995) mukaan äänilevyä tai muuta laitetta, jolle on tallennettu ääntä, ei tuottajan suostumuksetta saa kopioida tai levittää yleisön keskuuteen. Vastaavat kopiointia ja levittämistä koskevat säännökset ovat filmin ja muun tallennetun kuvan sekä tallennettujen radio- ja televisiolähetysten osalta tekijänoikeuslain 46 a §:n 1 momentissa (1654/1995) ja 48 §:n 2 momentissa (1654/1995). Tekijänoikeuslain 60 §:n (715/1995) mukaan lain 56 a §:n

rangaistussäännöstä ja 57 §:n säännöstä hyvitysvelvollisuudesta on vastaavasti sovellettava oikeuteen, jota suojataan 5 luvun säännösten mukaan. Tekijänoikeuslain 2 §:ssä (404/1961) ja mainituissa 5 luvun säännöksissä määritetyt, teoksiin ja tallenteisiin liittyvät oikeudet sekä niiden loukkaamisesta aiheutuvat lain 7 luvun säännösten mukaiset seuraamukset vastaavat asian ratkaisemisen kannalta olennaisilta osin toisiaan. Se, mitä tässä tuomiossa jäljempänä todetaan teoksesta ja tekijänoikeudesta, koskee vastaavasti myös suojattua tallennetta ja siihen kohdistuvaa tuottajan oikeutta.

11. Myös nykyisin voimassa olevan tekijänoikeuslain 2 §:n (821/2005) mukaan tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin. Pykälän 3 momentissa on aikaisempaa yksityiskohtaisemmin ja osin aikaisemmasta poikkeavilla käsitteillä kuvattu tapoja, joilla teos saatetaan yleisön saataviin. Lainmuutoksella pantiin täytäntöön tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY. Uudistetun 2 §:n perusteluissa (HE 28/2004 vp s. 77) esitetään, että pykälän sanamuodon muutokset ovat olleet selventäviä eivätkä ne ole tuoneet tekijän yksinoikeuksien piiriin uusia toimia eivätkä uusia oikeuksia. Korkein oikeus toteaa, ettei tämä perustelulausuma sellaisenaan osoita, miten aikaisempaa lakia tulee tulkita. Lainmuutokseen johtaneella direktiivillä ei myöskään ole tulkintavaikutusta esillä olevassa rikosasiassa.

12. Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin (404/1961) mukaan yksi tapa saattaa teos yleisön saataviin on teoskappaleen levittäminen, joka tarkoittaa yleensä nimenomaan teoksen fyysisten kappaleiden edelleen jakamista. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1999:115 tekijänoikeuden haltijalle kuuluvan levittämisoikeuden loukkaamisena pidettiin kuitenkin myös menettelyä, jossa elektronisen postilaatikon tietokoneelleen perustanut ja sitä ylläpitänyt henkilö oli sallinut käyttäjien kopioida postilaatikosta tietokoneohjelmistoja.

13. Oikeuskäytännössä on perinteisesti katsottu tekijänoikeuden loukkaamiseen perustuvan vastuun edellyttävän sitä, että henkilö itse määrää teoksesta tekijänoikeuslain 2 §:n (404/1961) vastaisella tavalla valmistamalla siitä kappaleita tai saattamalla sen yleisön saataviin. Vastuun perusteena ei ole pidetty esimerkiksi sitä, että teoskappaleita luovutetaan toiselle henkilölle edelleen yleisölle luovuttamista varten (KKO 1999:8). Toisaalta vaikka edellä mainitussa elektronista postilaatikkoa koskevassa ennakkoratkaisussa (KKO 1999:115) tietokoneohjelmat olivat olleet postilaatikon ylläpitäjän hallinnassa, oli tiedostojen leviäminen yleisön keskuuteen viime kädessä tapahtunut käyttäjien kopiointitoimilla. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2003:88 puolestaan katsottiin, että henkilö, joka oli myynyt hankkimistaan tietokoneohjelmapaketeista erottamansa lisenssiasiakirjat ilman ohjelmatalenteita, oli syyllistynyt tekijänä luvattomaan tietokoneohjelman valmistamiseen, eikä hänen rikosoikeudellista vastuutaan poistanut se, että hänen sijastaan lisenssiasiakirjan luovutuksensaaja oli valmistanut tietokoneohjelmasta kappaleen.

14. Edellä mainituissa tai muissakaan Korkeimman oikeuden julkaistuissa ratkaisuissa ei ole ollut arvioitavana nyt esillä olevan kaltainen tilanne, jossa kysymys on usean henkilön yhteistoiminnasta, joka on johtanut tekijänoikeuksien laajamittaisiin loukkauksiin tietoverkossa. Arvioitaessa rikosoikeudellisen vastuun kohdentumista tämänkaltaisessa tekijänoikeusloukkauksessa on otettava huomioon myös osallisuutta koskevat rikoslain säännökset.

15. Jos kaksi tai useammat ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen, rangaistaan kutakin rikoslain 5 luvun 3 §:n mukaan tekijänä. Tekijänvastuu edellyttää yhteisymmärrystä eli tietoisuutta siitä, että oma toiminta yhdessä muiden toiminnan kanssa toteuttaa rikoksen tunnusmerkistön. Tällöin vastuu ei rajoitu vain oman toiminnan seurauksiin vaan laajenee koskemaan tekokokonaisuutta. Lisäksi tekijänvastuu edellyttää kokonaisuuden kannalta merkityksellistä osallistumista rikoksen tekemiseen. Vähäisempi osallisuus rikoksen tekemiseen voi rikoslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan tulla arvioitavaksi avunantona rikokseen.

Ylläpitäjien menettelyn rikosoikeudellinen arviointi

16. Korkein oikeus toteaa, että tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentissa (404/1961) mainitun teoskappaleiden levittämisen yleisön keskuuteen on oikeuskäytännössä edeltäkin ilmenevin tavoin katsottu koskevan myös sellaista menettelyä, jossa suojattua aineistoa on sähköisessä muodossa tarjottu yleisölle kopioitavaksi. Korkein oikeus katsoo, ettei tekijänoikeuslaissa säädetyn oikeudenhaltijan suojan tule olla riippuvainen laittoman jakelun teknisestä toteuttamistavasta. Myös tekijänoikeuslain 46 §:ssä, 46 a §:ssä ja 48 §:n 2 momentissa (1654/1995) tarkoitettuna levittämisenä on pidettävä tallenteiden sähköistä jakelua yleisölle. Vastaavasti tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentissa (404/1961) tarkoitettuna kappaleen valmistamisena on pidettävä teoksen kopioimista sähköisessä muodossa tietokoneeseen tai muuhun laitteeseen. Edellä esitettyyn nähden Korkein oikeus katsoo, että Finreactor-verkossa tapahtunutta suojattujen teosten jakelua ja kopiointia voidaan arvioida tekoaikana voimassa olleen lain mukaan teoskappaleiden levittämisenä ja valmistamisena. Ottaen huomioon jakelutoiminnan laajuus ja myös se, että tiedostoja itselleen ladanneet käyttäjät ovat samalla toimineet tiedostojen jakelijoina, kysymys ei ole ollut sellaisesta muutamien kappaleiden valmistamisesta yksityistä käyttöä varten, joka tekijänoikeuslain 56 a §:n 2 momentin (250/1998 ja 821/2005) nojalla ei olisi rangaistavaa.

17. Finreactor-tiedostojenjakoverkon kaltaisessa verkkoympäristössä tiedostojen levittämiseen ja kopioimiseen liittyvät toimet on hajautettu ylläpitäjien ja käyttäjien kesken. Verkon käyttäjät ovat itse kopioineet sisältötiedostoja suoraan toistensa tietokoneilta sekä samanaikaisesti jakaneet omalta tietokoneeltaan tiedostoja toisille käyttäjille. Tiedostojenjakoverkon ytimenä on toiminut vastaajien ylläpitämä palvelin, jossa on ollut tietoja jaettavina olevista sisältötiedostoista, niiden osoitteista sekä käyttäjien kopiointi- ja jakomääristä. Palvelimeen tallennetut kuvaustiedostot ovat osoittaneet verkossa kulloinkin jaettavana olleiden sisältötiedostojen tarjonnan. Kuvaustiedostot ovat olleet välttämätön väline niin sisältötiedostojen hakemista kuin niiden kopioimistakin varten.

18. Tiedostojenjakoverkko on perustettu siinä nimenomaisessa tarkoituksessa, että verkossa voidaan tehokkaasti jakaa tekijänoikeudella suojattuja tiedostoja verkon käyttäjien kesken. Korkein oikeus katsoo, että tässä tapauksessa tiedostojenjakelutoimintaa on tarkasteltava kokonaisuutena eikä siihen osallistuneiden vastuuta tule arvioida erillisinä tekoina. Verkon ylläpitäjien sekä verkkoon kuvaus- ja sisältötiedostoja toimittaneiden käyttäjien osallisuutta tekijänoikeusrikkomukseen on kuitenkin yleisten rikosoikeudellisten periaatteiden mukaisesti arvioitava sen perusteella, ovatko kyseisen henkilön toimet olleet merkittäviä tiedostojen luvattoman levittämisen ja kopioinnin kannalta ja onko hän toiminut yhteisymmärryksessä muiden toimijoiden kanssa. Näillä edellytyksillä myös teosten luvaton käyttö palvelevan järjestelmän ylläpitämiseen liittyvät toimet voivat olla tekijänoikeudellisesti merkityksellisiä ja merkitä osallisuutta tekijänoikeusrikkomukseen. Ylläpitäjien rikosoikeudellista vastuuta ei siten estä yksin se, että tiedostojenjakoverkon teknisen toteuttamistavan vuoksi heidän välitön osallistumisensa yksittäisten teosten jakamis- ja kopiointitapahtumiin verkossa ei ole ollut tarpeen.

19. Finreactor-verkko on muodostunut usean henkilön yhteistoiminnan tuloksena. Verkon toiminta on ollut suunnitelmallista ja perustunut selkeään työnjakoon. Verkon ylläpitäjät ovat hallinnoineet palvelinta ja voineet määrätä siihen tallennetuista kuvaustiedostoista muun muassa poistamalla niitä palvelusta. Kuvaustiedostot ovat liittyneet yksilöityihin sisältötiedostoihin, ja juuri kuvaustiedostojen välityksellä yksittäiset sisältötiedostot on saatu verkon käyttäjien tietokoneilta muiden käyttäjien ulottuville. Verkon tehokas toiminta on edellyttänyt myös verkon käytön ja käyttäjien valvontaa, jolla on pyritty varmistamaan sekä uuden ja kiinnostavan aineiston saaminen että myös tiedonsiirron nopeus. Verkon ylläpitäminen ja käytön hallinnoiminen ovat olleet keskeisiä toimia suojattujen teosten saattamiseksi yleisön saataviin ja kopioitaviksi.

20. Kalle H, Manu H, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N ja Jarkko V ovat osallistuneet Finreactor-verkon ylläpitoon muun muassa hallinnoimalla palvelimella olleita kuvaustiedostoja sekä ohjaamalla ja valvomalla sisältötiedostojen riittävän aktiivista jakamista. Heidän toimensa verkon ylläpitäjinä ovat olleet olennaisia verkossa tapahtuneiden lukuisten yksittäisten tekijänoikeuden loukkausten toteutumisen kannalta. Heidän yhteisenä tarkoituksenaan on ollut ylläpitää tehokasta järjestelmää teosten laiton jakamista ja kopiointia varten. He ovat tunteneet järjestelmän toimintatavan ja olleet selvillä omasta asemastaan verkon ylläpitäjinä sekä oman toimintansa merkityksestä koko järjestelmän toimivuuden kannalta. Käyttäjähallinnan tiedoista he ovat saaneet selville, että verkko on toiminut tarkoitetulla tavalla ja että sen käytön seurauksena teoksia on luvattomasti jaettu ja kopioitu suuria määriä, vaikka heillä ei olekaan ollut tietoa kaikista verkossa välitetyistä yksittäisistä teoksista.

21. Eräät vastaajista ovat katsoneet, että he ovat rangaistusvastuusta vapaita rikoslain 4 luvun 2 §:ssä tarkoitetun kieltoerehdyksen vuoksi. Sanotun säännöksen soveltaminen edellyttää, että tekijä erehtyy pitämään tekoaan sallittuna ja että tällaista erehtymistä on pidettävä ilmeisen

anteeksiannettavana. Ottaen huomioon, mitä edellä on esitetty vastaajien toiminnan tarkoituksellisuudesta, Korkein oikeus katsoo, ettei tässä tapauksessa ole edellytyksiä sanotun säännöksen soveltamiselle.

22. Edellä mainituilla perusteilla Korkein oikeus katsoo, että Kalle H, Manu H, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N ja Jarkko V ovat ylläpitämällä yhdessä Finreactor-tiedostojenjakoverkkoa tahallisesti loukanneet asianomistajien tekijänoikeuslakiin perustuvia oikeuksia siten, että he ovat yhdessä toistensa ja verkon käyttäjien kanssa osallistuneet suojattujen teosten kappaleiden levittämiseen yleisön keskuuteen ja niiden valmistamiseen. Näin menetellessään he ovat syyllistyneet tekijöinä tekijänoikeuslain 56 a §:n 1 momentissa (1024/1995) rangaistavaksi säädettyyn tekijänoikeusrikkomukseen. Aihetta hovioikeuden tuomion muuttamiseen kysymyksessä olevilta osin ei ole muutoin kuin sovellettavaa lainkohtaa koskevin oikaisuin.

23. Kuten edellä kohdassa 6 on todettu, Ossi H, Mikko L, Niko R ja Thomas V ovat myös suorittaneet käyttäjähallintoihin kuuluneita verkon ylläpitotoimia. Hovioikeus ei ole pitänyt heidän toimenpiteitään tekijänoikeuden loukkauksen kannalta samalla tavalla merkityksellisinä kuin muiden vastaajien menettelyä. Sen perusteella hovioikeus on katsonut heidän syyllistyneen, Mikko L:n ja Thomas V:n nuorina henkilöinä, avunantoon tekijänoikeusrikkomukseen. Korkein oikeus katsoo, ettei Ossi H:n, Mikko L:n, Niko R:n ja Thomas V:n valitusten perusteella ole syytä muuttaa hovioikeuden tuomiota syyksilukemisen osalta.

Hyvitysvastuun peruste

24. Asiassa sovellettavan tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin (442/1984) mukaan se, joka käyttää teosta vastoin mainittua lakia, on velvollinen suorittamaan käyttämisestä tekijälle kohtuullisen hyvityksen. Vakiintuneen tulkinnan mukaan hyvitystä määrätään, kun menettelyllä loukataan lain 2 §:ssä (404/1961) tarkoitettua tekijän yksinomaista oikeutta määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin. Hyvitysvastuun syntyminen ei edellytä, että tekijänoikeutta olisi loukattu tahallisesti tai tuottamuksellisesti taikka että teoksen käyttäjälle olisi kertynyt oikeudettomasta menettelystä taloudellista hyötyä.

25. Tiedostojenjakoverkon ylläpitäjinä Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n ja Jarkko V:n on katsottu edellä kohdassa 22 syyllistyneen tekijöinä tekijänoikeusrikkomukseen, koska he ovat yhdessä toistensa ja verkon käyttäjien kanssa rikkomuksen tunnusmerkistön toteuttavalla tavalla levittäneet ja valmistaneet suojattujen teosten kappaleita. Tällä tarkemmin kohdissa 17 - 20 kuvatulla menettelyllään he ovat loukanneet oikeudenhaltijoille tekijänoikeuslain 2 §:n (404/1961) sekä 46, 46 a ja 48 §:n (1654/1995) mukaan kuuluvia oikeuksia ja siten käyttäneet suojattuja teoksia myös hyvitysvastuun perustavalla tavalla. Koska kysymys on ollut palvelun

ylläpitäjien ja käyttäjien suunnitelmallisesta yhteistoiminnasta laajamittaisten tekijänoikeusloukkauksien toteuttamiseksi, hyvitysvastuun tulee lähtökohtaisesti olla toimijoiden kesken yhteisvastuullista.

26. Ossi H:n, Mikko L:n, Niko R:n ja Thomas V:n on edellä kohdassa 23 katsottu syyllistyneen avunantajina muiden vastaajien suorittamaan tekijänoikeusrikkomukseen. Heidän on siten katsottu ainoastaan edistäneen muiden tekijäntoimia syyllistymättä omilla ylläpitotoimillaan teoskappaleiden oikeudettomaan levittämiseen tai valmistamiseen. Näin ollen he eivät myöskään ole itse käyttäneet teoksia tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa (442/1984) tarkoitetulla tavalla eikä heidän menettelystään aiheudu hyvitysvastuuta.

27. Hovioikeus on katsonut Ossi H:n, Mikko L:n ja Thomas V:n syyllistyneen avunantoon tekijänoikeusrikkomuksiin myös sillä perusteella, että he ovat Finreactor-verkon käyttäjinä saattaneet eräitä asianomistajien tekijänoikeuksien suojaamia teoksia verkon muiden käyttäjien saataviin. Heidän hyvitysvastuutaan ei kuitenkaan voida perustaa heidän toimiinsa verkon käyttäjinä, koska asianomistajat eivät ole niihin vedonneet hyvitysvaatimustensa perusteina. Näin ollen Ossi H, Mikko L ja Thomas V sekä Niko R on edellisessä kohdassa esitetystä syystä vapautettava kaikesta hovioikeuden heille tuomitsemasta hyvitysvastuusta.

28. Jani R on tyytynyt hovioikeuden tuomioon. Hänen osaltaan hyvitysvastuun peruste on siten lainvoimaisesti ratkaistu. Asianomistajien muutoksenhakemusten pohjalta arvioitavaksi jää ainoastaan se, onko hovioikeuden hänen maksettavakseen tuomitseman kohtuullisen hyvityksen määrää aiheellista korottaa.

Sähkökauppalain vastuuvapausperusteiden soveltuminen asiaan

29. Vastaajat ovat katsoneet, että he ovat vapautuneet vastuusta Finreactor-tiedostojenjakoverkossa tapahtuneista tekijänoikeuksien loukkauksista tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain (sähkökauppalaki) nojalla. Siinä säädetään muun muassa välittäjänä toimivien tiedonsiirtopalvelujen tarjoajien vastuuvapaudesta. Lailla on pantu täytäntöön tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY.

30. Finreactor-verkossa on ollut muun ohessa kysymys verkon käyttäjien toimittamien kuvaustiedostojen tallentamisesta vastaajien hallinnoimalle palvelimelle. Tältä kannalta verkon toimintaan voisi tulla sovellettavaksi vastaajien asiassa vetoama sähkökauppalain 15 §, jossa säädetään tiedontallennuspalvelun tarjoajan vastuuvapaudesta.

31. Korkein oikeus toteaa, että vastuuvapauden perusedellytyksenä on, että palvelun tarjoajan toiminta on luonteeltaan pelkästään teknistä. Palvelun tarjoaja ei voi vedota vastuuvapausperusteisiin, jos hän itse osallistuu lainvastaisen sisällön tuottamiseen tai jos hän toimii muulla tavalla yhteistyössä sisällön tuottajan kanssa tarkoituksenaan edistää tai toteuttaa lainvastaista toimintaa (HE 194/2001 vp s. 17).

32. Finreactor-tiedostojenjakoverkossa on ollut kysymys verkon ylläpitäjien ja käyttäjien välisestä yhteistoiminnasta, joka on tähännyt ja johtanut tekijänoikeuksien haltijoiden taloudellisten oikeuksien laajamittaiseen loukkaukseen. Vastaajat ovat olleet tietoisia tästä verkon tarkoituksesta ja he ovat verkon ylläpitotoimillaan osallistuneet verkossa toteutettuihin tekijänoikeusloukkauksiin yhdessä verkon käyttäjien kanssa joko tekijän- tai avunantajavastuun aiheuttavalla tavalla. Tästä vastuusta vastaajat eivät voi vapautua sähkökauppalaan vastuuvapaussäännösten perusteella.

Hyvityksen määrä ylläpitäjien osalta

33. Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin (442/1984) mukaisen kohtuullisen hyvityksen tarkoituksena on osaltaan saattaa tekijänoikeuden haltija siihen asemaan, jossa hän olisi ollut ilman tekijänoikeuden loukkausta. Toisaalta hyvityksen taustalla on ajatus siitä, että loukkaaja ei saa päästä teosta oikeudettomasti käyttämällä parempaan asemaan kuin sitä luvallisesti käyttämällä. Hyvityksellä pyritään myös ehkäisemään tehokkaasti tekijänoikeuksien loukkaamista ja suojattujen teosten lainvastaista käyttöä (KKO 2007:63 ja 1998:91).

34. Hyvitystä määrättäessä on lähtökohdaksi oikeuskäytännössä vakiintunut se vastike, jolla teoksen käyttäjä olisi voinut hankkia oikeudenhaltijalta luvan käyttää teosta. Hyvitys määräytyy siten usein normaalien käyttökorvausten eli lisenssimaksujen mukaisesti. Aina ei ole osoitettavissa kyseiseen tapaukseen soveltuvaa tavanomaista käyttökorvausta. Tällaisessa tilanteessa Korkein oikeus on, kun tekijänoikeuden loukkaaminen oli lisäksi tehty ansiotoiminnassa taloudellisen hyödyn saamiseksi, ottanut hyvityksen laskentaperusteeksi myyntihinnan, jonka maksamalla loukkaaja vain olisi voinut ostaa tekijänoikeudella suojatun tuotteen toimintaansa varten (KKO 1998:91 ja 2001:42). Korkein oikeus toteaa, että tällainen lähtökohta hyvityksen määrän osalta johtaa siihen, että hyvitys tulee sisältämään arvonlisäveron sekä muita hyvitykseen tavanomaisesti kuulumattomia, muille kuin oikeudenhaltijoille jääviä eriä.

35. Korkein oikeus on lisäksi ratkaisukäytännössään (esim. KKO 1989:151, 1999:115 ja 2002:101) katsonut, ettei normaalia lisenssimaksua tai vastaavaa korvausta, vaikka se olisi voitu määrittelläkin, voida sellaisenaan ottaa kaikissa tapauksissa hyvityksen perusteeksi. Mitä enemmän teoksen luvaton käyttö poikkeaa sellaisesta teoksen hyödyntämisestä, jota tavanomaista käyttökorvausta

määrättäessä on ajateltu, sitä vähemmän tavanomainen korvaus soveltuu sellaisenaan hyvityksen pohjaksi. Koska kysymyksessä on lain sanamuodonkin mukaan kohtuullinen hyvitys, tuomioistuimen on hyvityksen suuruutta arvioidessaan otettava huomioon tapauksen erityispiirteet. Korkein oikeus toteaa, että tällaisten tapauskohtaiseen harkintaan perustuvien syiden vuoksi oikeudenhaltijalle suoritettava hyvitys on voitu tuomita määrältään tavanomaista tasoa alemmaksi.

36. Korkein oikeus katsoo, että kohtuullisen hyvityksen lähtökohtana tulisi sinänsä olla hinnoittelu siinä jakelutavassa, joka lähinnä vastaisi loukkauksessa toteutunutta menettelyä. Finreactor-tiedostojenjakoverkossa tekijänoikeudella suojattuja teoksia on jaettu ja kopioitu sähköisesti. Teosten tai tallenteiden tällaiseen jakelutapaan perustuvista myyntihinnoista tai käyttökorvauksista ei asiassa ole esitetty selvitystä. Niiden sijasta oikeudenhaltijat ovat esittäneet hyvityksen määräämisen perusteeksi sen, että jokaisesta elokuvan, televisiosarjan, tietokonepelin ja -ohjelman latauskerrasta on suoritettava fyysisestä teokappaleesta vähittäiskaupassa peritty arvonlisäverollinen vähittäismyyntihinta sekä musiikin osalta äänilevyn arvonlisäveroton tukkuhinta. Nämä hinnat perustuvat kuitenkin toisenlaiseen jakelutapaan ja sisältävät siten myös sen mukaisia kustannuseriä. Koska verkon ylläpitämisessä ei ole ollut myöskään kysymys taloudellisesta toiminnasta ansiotarkoituksin, hyvityksen määrääminen suoraan myyntihintojen ja kopiointimäärien pohjalta ei ole siltäkään kannalta asianmukaista. Hyvityksen määrä joudutaan siten perustamaan sekä arvioon että tapauskohtaiseen harkintaan. Hyvityksen kohtuullisuutta koskevassa kokonaisharkinnassa on otettava huomioon tapauksen erityispiirteet, kuten luvattoman käytön tarkoitus sekä loukkauksen toteuttamistapa ja vahingollisuus.

37. Tässä tapauksessa tekijänoikeuksia loukkaava toiminta on ollut laajaa, ja se on pyritty kohdistamaan käyttäjien haluamiin teoksiin, mikä on ollut omiaan aiheuttamaan merkittävää vahinkoa tekijänoikeuksien haltijoille. Suuri osa teoksista on luvattoman jakelun ja kopioimisen jälkeen päätyneet oletettavasti verkon käyttäjäkunnan käyttöön, minkä vuoksi teosten luvaton käyttö on vähentänyt niiden kappaleiden menekkiä laillisessa kaupassa. Tämä ja myös seuraamusjärjestelmän tehokkuus edellyttävät, että hyvitys on määrältään tuntuva.

38. Toisaalta Finreactor-verkon kautta tarjoutunut mahdollisuus tiedostojen lataamiseen maksutta on houkutelut verkon käyttäjiä lataamaan mahdollisimman suuren määrän tiedostoja. Osa käyttäjien lataamista tiedostoista on voinut tosiasiasa jäädä käyttämättä tai tulla käytetyksi vain koeluontoisesti. Onkin todennäköistä, etteivät käyttäjät olisi vastikkeellisesti hankkineet läheskään kaikkia tiedostojenjakoverkossa kopioimistaan tiedostoista. Verkossa tapahtunut jakelu ei siten ole vähentänyt kaikkien teosten myyntiä latauskertojen osoittamaa määrää.

39. Verkon käyttäjät ovat ladanneet teosten sisältötiedostoja toisiltaan ilman verkon ylläpitäjien välitöntä myötävaikutusta varsinaisessa kopiointivaiheessa. Finreactor-verkon toimintaperiaatteen vuoksi Kalle H, Manu H, Marko L, Arto L, Toni M, Urho N, Jani R ja Jarkko V eivät verkon ylläpitäjinä ole lähtökohtaisesti voineet vaikuttaa siihen, kuinka monta kertaa jokin tiedosto on kaiken kaikkiaan

ladattu verkossa. Verkon toimintaperiaatteesta on seurannut, että yksittäisten tiedostojen kopiointi on ylläpitäjien kannalta tapahtunut hallitsemattomasti. Ylläpitäjät eivät ole toimineet ansiotarkoituksessa eivätkä saaneet taloudellista hyötyä verkon ylläpidosta tai toisten suorittamista tiedostojen lataamisista.

40. Kokonaisharkinnassaan Korkein oikeus katsoo, ettei Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n yhteisvastuullisesti vastattavan hyvityksen määränä voida pitää oikeudenhaltijoiden esittämien vaatimusten mukaisia määriä sellaisenaan. Hyvityksen kohtuullisuutta tässä tapauksessa arvioidessaan Korkein oikeus päätyy siihen, että edellä mainittujen vastaajien yhteisvastuullisen hyvityksen määrä on muiden kuin musiikkitiedostojen osalta 15 prosenttia asianomaisten oikeudenhaltijoiden vaatimista vähittäismyyntihintoihin pohjautuvista määristä ja musiikkitiedostojen osalta 25 prosenttia asianomaisten oikeudenhaltijoiden vaatimista tukkuhintoihin pohjautuvista määristä. Koska kuitenkin musiikkitiedostoja koskevassa Teoston vaatimuksessa on kysymys yksinomaan tekijöille maksettavasta käyttökorvauksesta, Korkein oikeus katsoo, että edellä mainittujen vastaajien yhteisvastuullisesti vastattava kohtuullisen hyvityksen määrä on 50 prosenttia tukkuhintojen pohjalta vaaditusta määrästä.

41. Muutosta Korkeimmassa oikeudessa hakeneet tekijänoikeuden haltijat ovat lisäksi ilmoittaneet tyytyvänsä hovioikeuden periaatteelliseen ratkaisuun rajoittaa kunkin vastaajan henkilökohtainen vastuu yhteisvastuullisista hyvityksistä kymmenesosaan niiden kokonaismäärästä. Tämä asianomistajien oma-aloitteinen saamisoikeutensa rajoittaminen on otettava Korkeimman oikeuden ratkaisun perusteeksi, minkä vuoksi kunkin vastaajan henkilökohtainen vastuu rajoittuu kymmenesosaan tuomittavan hyvityksen kokonaismäärästä. Teosto myötäpuolinen on hyväksynyt myös sen, että Jarkko V:n henkilökohtainen hyvitysvastuu rajoitetaan 29/53-osaan muiden vastaajien henkilökohtaisesta vastuusta Jarkko V:n muita vastaajia lyhyemmän tekoajan perusteella. Vastaavalla perusteella Jarkko V:n hyvitysvastuuta on perusteltua rajoittaa myös EA:n vaatimuksen osalta siten, että Jarkko V:n vastuu rajoittuu 29/52-osaan muiden vastaajien henkilökohtaisesta vastuusta EA:lle.

42. Niin kuin Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1998:155 on todettu, tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa (442/1984) tarkoitettuun hyvitykseen ei sovelleta vahingonkorvauslakia eikä maksettaviksi tuomittavia kohtuullisia hyvityksiä ole mahdollista alentaa niitä erikseen sovittelemalla.

43. Korkein oikeus toteaa vielä, ettei tekijänoikeuslaissa ole säädetty hyvitykselle sellaista vähimmäismäärää, jonka alittuessa oikeudenhaltija ei olisi oikeutettu hyvitykseen. Tämän vuoksi valittajina oleville asianomistajille on määrättävä maksettavaksi hyvitystä edellä esitettyjen perusteiden mukaan riippumatta siitä, jääkö hyvitys joltakin osin alle hovioikeuden vähimmäismääränä pitämän sadan euron rajan.

44. Siitä, mitä edellä on esitetty, seuraa, että Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n hyvitysvelvollisuutta muutoksenhakijoina Korkeimmassa oikeudessa oleville Teostolle myötäpuolinen ja EA:lle on korotettava. Hovioikeuden tuomioon tyytyneille Adobelle ja sen myötäpuolille tuomittuja hyvityksiä ei ole Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n ja Jarkko V:n valitusten johdosta alennettava.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomiota muutetaan.

Ossi H, Mikko L, Niko R ja Thomas V vapautetaan heidän maksettavikseen tuomituista hyvityksistä Teostolle myötäpuolinen, Electronic Arts, Inc:lle sekä Adobe Macromedia Software LLC:lle myötäpuolinen.

Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n yhteisvastuullisesti suoritettava tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa (442/1984) tarkoitettu hyvitys alla mainituille asianomistajille korotetaan seuraaviksi rahamääriksi käräjäoikeuden tuomitsemine korkoineen:

- Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry:lle 74 034 euroa,

- Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat ÄKT ry:lle edustaen seuraavia yhtiöitä

- Oy Bonnier Amigo Music Finland Ab

- Edel Records Finland Oy

- Oy EMI Finland Ab

- Playground Music Scandinavia AB

- Poko Records Oy

- Rubato Music Oy

- Siboney Oy

- Sony BMG Music Entertainment Finland Oy

- Spin-Farm Oy

- Universal Music Oy

- Warner Music Finland Oy

yhteensä 145 423 euroa,

- Columbia Pictures Industries, Inc:lle 1 156 euroa,

- Disney Enterprises Inc:lle 21 902 euroa,

- Metro-Goldwyn-Mayer Studios Inc:lle 6 593 euroa,

- Paramount Pictures Corporationille 8 995 euroa,

- Universal City Studios LLLP:lle ja Universal City Studios Productions LLLP:lle yhteisesti 17 678 euroa

- TriStar Pictures Inc:lle 5 euroa,

- Twentieth Century Fox Film Corporationille 31 301 euroa,

- Warner Bros. Entertainment Inc:lle 26 014 euroa,

- Eero Waltarille 1 976 euroa,

- Ere Kokkonen Oy:lle 6 246 euroa,

- Kopiosto r.y:lle 1 075 euroa,

- Finnkino Oy:lle 584 euroa,
- MTV Oy:lle 2 605 euroa,
- Petelius Oy:lle 240 euroa,
- Porkkana Ryhmä Oy:lle 2 764 euroa,

- Suomen Audiovisuaalisen Alan Tuottajat - Satu ry:lle edustaen seuraavia yhtiöitä

- Moskito Television Oy

- Production House Oy Finland

- Oy Rabbit Films LTD

yhteensä 4 590 euroa,

- Suomen Elokuvatuottajien Keskusliitto - Centralförbundet För Finlands Filmproducenter Ry:lle edustaen seuraavia yhtiöitä

- Artista Filmi Oy

- Blind Spot Pictures Oy

- Fennada-Filmi Oy

- Helsinki-filmi Oy

- Kinoproduction Oy

- Kinotar Oy

- Lasihelmi Filmi Oy

- Matila Röhr Nordisk Oy

- Solar Films Inc Oy

- Tuotanto Oy Sähkö

yhteensä 10 228 euroa,

- Yleisradio Oy:lle 246 euroa,

- Åke Lindman Film-Production Oy:lle 951 euroa,

- Activision Publishing, Inc:lle 7 689 euroa,

- Atari Nordic AB:lle 5 467 euroa,

- Nokia Corporationille 576 euroa,

- Sony Computer Entertainment Europe Limitedille 277 euroa

- Vivendi Universal Games Nordic AB:lle 5 535 euroa sekä

- Electronic Arts, Inc:lle 37 680 euroa.

Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n ja Jani R:n henkilökohtaisesti suoritettava määrä kullekin tekijänoikeuden haltijalle on enintään yksi kymmenesosa (1/10) edellä mainituista yhteisvastuullisista määristä. Jarkko V:n henkilökohtaisesti Teostolle ja sen myötäpuolille suoritettava määrä on enintään 29/53 tästä Kalle H:n ynnä muiden henkilökohtaisesti kullekin oikeudenhaltijalle suoritettavasta määrästä ja Electronic Arts, Inc:lle suoritettava määrä vastaavasti enintään 29/52 Kalle H:n ynnä muiden henkilökohtaisesti suoritettavasta määrästä.

Muilta osin hovioikeuden tuomiota ei muuteta.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Mikko Tulokas (eri mieltä), Ilkka Rautio, Soile Poutiainen, Marjut Jokela ja Jukka Sipponen. Esittelijä on ollut määräaikainen esittelijäneuvos Tommi Vuorialho (mietintö).

Esittelijän mietintö ja eri mieltä olevan jäsenen lausunto

Määräaikainen esittelijäneuvos Vuorialho: Mietintö oli valituslupahakemuksia koskevan ratkaisun sekä pääasian perustelujen kohtien 1 - 33 ja 41 - 44 osalta Korkeimman oikeuden ratkaisun mukainen. Mietintö kuului kohtien 34 - 40 sijaan seuraavasti.

Korkein oikeus todennee hyvityksen määräämisen lähtökohdaksi vakiintuneen oikeuskäytännössä se vastike, jolla teoksen käyttäjä olisi voinut hankkia oikeudenhaltijalta luvan käyttää teosta. Hyvitys määräytyy siten lähtökohtaisesti normaalien käyttökorvausten eli lisenssimaksujen mukaisesti (esim. KKO 1989:87 ja 1995:202). Sen tilanteen varalta, että korvauserusteista ei määrättyllä alalla tai teoksen määrättyyn käyttöön nähden olisi sopimuksia, asiassa sovellettavan tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin (442/1984) esitöissä (HE 32/1984 vp s. 16) on lausuttu, että hyvityksen vähimmäismääränä olisi pidettävä kohtuullista summaa, jolla tekijä todennäköisesti olisi antanut luvan teoksensa käyttämiseen.

Korkein oikeus todennee katsoneensa ratkaisukäytännössään (esim. KKO 1999:115), ettei normaalia lisenssimaksua tai sitä vastaavaa teoksen käytöstä maksettavaa korvausta voida kuitenkaan kaikissa tapauksissa sellaisenaan ottaa hyvityksen perusteeksi. Mitä enemmän teoksen luvaton käyttö poikkeaa sellaisesta teoksen hyödyntämisestä, jota tavanomaista käyttökorvausta määrättäessä on ajateltu, sitä vähemmän tavanomainen korvaus soveltuu hyvityksen pohjaksi. Koska kysymyksessä on lain sanamuodonkin mukaan kohtuullinen hyvitys, tuomioistuimien voi hyvityksen suuruutta arvioidessaan ottaa huomioon tapauksen erityispiirteet. Hyvityksen kohtuullista määrää harkittaessa huomiota on kiinnitetty myös luvattoman käytön tarkoitukseen ja laajuuteen sekä tapahtuneen loukkauksen toteuttamistapaan ja vahingollisuuteen.

Hyvitys voi siten olla tapauskohtaisesti suurempi tai pienempi kuin teoksen käyttöä silmällä pitäen määritetty tai arvioitavissa oleva tavanomainen käyttökorvaus. Varsinkin tapauksissa, joissa tekijänoikeutta on loukattu ansiotoiminnassa taloudellisen hyödyn saamiseksi (KKO 1998:91 ja 2001:42), Korkein oikeus on ottanut hyvityksen laskentaperusteeksi myyntihinnan, jonka maksamalla loukkaaja olisi voinut ostaa tekijänoikeudella suojatun tuotteen toimintaansa varten. Oikeudenhaltija on tällöin voinut saada teoksensa tavanomaista käyttökorvausta koskevaa menetystään suuremman hyvityksen. Toisenlaista ääripäätä on toisaalta merkinnyt esimerkiksi

hyvityksen määrääminen luvatta valmistetuista ja myytävänä pidetyistä teoskappaleista, joita ei ollut ehditty luovuttaa kolmansille (takavarikoidut levyt, KKO 2001:42).

Finreactor-verkon tarkoituksena on ollut tekijänoikeuden suojaamien tiedostojen tehokas ja kustannukseton tarjoaminen ja kopioiminen verkkoon liittyneiden henkilöiden käyttöön. Oikeudenhaltijoiden näkökulmasta teoskappaleiden levittäminen ja valmistaminen tietoverkossa on merkinnyt teosten ja tallenteiden tavanomaista käyttämistä ja hyödyntämistä.

On sinänsä oletettavissa, että Finreactor-verkon kautta tarjoutunut mahdollisuus tiedostojen lataamiseen maksutta on houkutelut verkon käyttäjiä lataamaan myös heitä melko vähän kiinnostavia tiedostoja. Osa ladatuista tiedostoista on voinut tosiasiasa jäädä käyttämättä tai tulla käytetyksi vain koeluontoisesti. Voidaan siksi esittää, että verkon käyttäjät eivät olisi hankkineet kaikkia verkossa kopioimiaan tiedostoja maksua vastaan laillisesti ja että tiedostojen verkossa tapahtuneesta jakelusta ei siksi ole välttämättä aiheutunut oikeudenhaltijoille todellista latauskertojen osoittamaa menetystä.

Oikeudelliset seuraamukset määräytyvät kuitenkin toteutuneen menettelyn eivätkä eri toimintavaihtoehtojen jälkikäteisen arvioinnin perusteella. Finreactor-verkon ylläpitäjien vastuun kannalta on joka tapauksessa otettava huomioon, että tekijänoikeuksia loukkaava toiminta on ollut laajaa ja että sen nimenomaisena tavoitteena on ollut saattaa käyttäjien saataviin uusia, kiinnostavia ja muissa hankintalähteissä maksullisia teoksia ja tallenteita. Toiminnan kohdistuminen erityisesti käyttäjien haluamiin tiedostoihin on ollut omiaan aiheuttamaan merkittävää vahinkoa tekijänoikeuksien haltijoille. Suuri osa teoksista ja tallenteista on luvattoman jakelun ja kopioimisen jälkeen päätyneet oletettavasti verkon käyttäjäkunnan käyttöön, minkä vuoksi niiden luvaton käyttö on selvästikin ollut omiaan vähentämään niiden kappaleiden menekkiä laillisessa kaupassa.

Tiedostojenjakoverkon käyttäjät ovat sinänsä ladanneet teosten ja tallenteiden sisältötiedostoja toisiltaan ilman verkon ylläpitäjien välitöntä myötävaikutusta varsinaisessa kopiointivaiheessa. Kuten Korkeimman oikeuden perusteluissa on jo tullut esille, verkon toiminta on kuitenkin ollut suunnitelmallista ja ylläpitäjien toimet tavoitteen toteutumisen kannalta olennaisia. Vastaajista Urho N olisi voinut sulkea seurantapalvelimen toiminnan, joten hän on voinut päättää verkkotoiminnan jatkamisesta tai lopettamisesta. Hän sekä Kalle H, Manu H, Marko L, Arto L, Toni M, Jani R ja Jarkko V ovat toimintaa jatkettaessa hallinnoineet palvelinta ja voineet määrätä siihen tallennetuista, sisältötiedostojen leviämisen kannalta välttämättömistä kuvaustiedostoista. Kun ylläpitäjät ovat tavoitelleet tehokasta järjestelmää teosten ja tallenteiden luvattonta käyttöä varten, heidän hyvitysvastuutaan ei vähennä yksin se seikka, että yksittäisten tiedostojen latausmäärät ovat toimintaa jatkettaessa jääneet viime kädessä heidän vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolelle.

Edellä olevan perusteella ja, kun asiassa voidaan nähdä poikkeukselliseksi lähinnä suojatun aineiston luvattoman tarjonnan ja kopioinnin tehokas organisoiminen sekä järjestelyistä heijastuva piittaamattomuus tekijöiden oikeuksista, Korkein oikeus katsoo, ettei tapauksessa erotu sellaisia erityispiirteitä, jotka antaisivat aiheen ylläpitäjien maksettaviksi määrättävien hyvitysten alentamiseen tavanomaisten lisenssimaksujen tai vastaavien käyttökorvausten tasosta. Koska vastaajat eivät toisaalta ole saaneet taloudellista hyötyä enempää verkon ylläpidosta kuin toisten suorittamista tiedostojen lataamisista, perustetta myöskään hyvitysvuorollisuuden korottamiselle sanotusta täysimääräisestä tasosta ei ole asiassa ilmennyt.

Korkein oikeus lausuu seuraavaksi tavanomaisen käyttökorvauksen tasosta ja kohtuullisen hyvityksen määrästä seuraavan.

Oikeudenhaltijat ovat vaatineet itselleen hyvityksenä muun kuin musiikin osalta fyysisten teoskappaleiden ja tallenteiden vähittäiskaupan arvonlisäverollisia kuluttajahintoja sekä musiikin osalta äänilevyjen arvonlisäverottomia tukkuhintoja sellaisinaan. Useat vastaajista ovat kiistäneet vaatimuksen muun ohella sillä perusteella, että he eivät voi olla velvollisia maksamaan oikeudenhaltijoille veron osuutta eivätkä eräitä muitakaan hintoihin sisältyviä kustannuseriä.

Korkein oikeus on sinänsä edellä jo viitatussa ratkaisussaan KKO 1998:91 velvoittanut osakeyhtiön ja sen puolesta toimineet hallituksen jäsenet maksamaan tekijänoikeuden haltijoille tietokoneohjelmien vähittäismyyntihintojen mukaan lasketun hyvityksen. Luvatta kopioituja tietokoneohjelmia oli käytetty yhtiön liiketoiminnassa taloudellisen hyödyn saamiseksi. Tietokoneohjelman käyttämisestä ei ollut sovittu perittäväksi varsinaista käyttökorvausta, eikä ohjelmaa yleensä ollut mahdollista hankkia laillisesti käyttöön muutoin kuin ostamalla kokonaisuus, johon ohjelman käyttöoikeuskin sisältyi levykkeen, käsikirjan ja muunkin mahdollisen aineiston ohella.

Ennakkoratkaisussa KKO 2001:42 on arvioitu tapausta, jossa vastaaja oli levittänyt luvatta kopioituja CD-levyjä yleisön keskuuteen myymällä. Vaikka toimintaa ei voitu pitää ammattimaisena eikä laajamittaisena, siinä oli ollut kysymys tyyppillisestä oikeudenhaltijoiden etuja vahingoittavasta äänitetuotteiden käyttämisestä. Näin ollen kohtuullisen hyvityksen määräämisen lähtökohdaksi voitiin ottaa edellä kerrotusta ratkaisusta ilmenevää periaatetta soveltaen äänitetuottajien tuotteiden tavanomaista hyötykäyttöä silmällä pitäen perimät hinnat eli arvonlisäverottomat tukkuhinnat. Asiassa ei ollut ilmennyt seikkoja, joiden vuoksi olisi ollut aiheutta poiketa tästä lähtökohdasta. Äänitetuottajat olivat tapausta käsiteltäessä ilmoittaneet, ettei hintoihin sisältynyt lisenssimaksuja, koska tuottajilla ei ollut vastaavia lisenssimaksuja kuin tekijänoikeuksia hallinnoivalla Teostolla.

Juuri mainituissa tapauksissa tekijänoikeutta oli loukattu taloudellista hyötyä tavoiteltaessa. Korkein oikeus on toisaalta jo ratkaisussaan KKO 1989:151 tuominnut oikeudenhaltijoille maksettavaksi hyvityksen, jonka määrä alitti sekä kuvatallenteiden vähittäismyyntihinnan että myös niiden vähittäisjakelijoilta perityn tukkuhinnan. Kysymys oli tilanteesta, jossa loukkaaja ei ollut perinyt tallenteiden luvattomista kopioista maksua luovuttaessaan niitä kolmansille tarkoituksenaan edistää toisten tuotteidensa myyntiä.

Korkein oikeus todennee nyt hyvityksen olevan korvausta siitä tekijän teoksensa käytöstä saatavissa olevan edun menetyksestä, joka johtuu hänen tekijänoikeutensa loukkauksesta. Koska hyvitysjärjestelmän ensisijaisena tarkoituksena on saattaa oikeudenhaltija asemaan, jossa hän olisi ollut ilman loukkausta, hyvitys ei ainakaan ilman erityisten korottamisperusteiden käsilläoloa kata teoskappaleen tai tallenteen myyntihinnasta muille kuin oikeudenhaltijalle meneviä osuuksia kuten valmistus-, kuljetus-, varastointi- ja jälleenmyyntikustannuksia eikä liioin läpilaskutuseränä hintoihin lisättävää arvonlisäveroa. Arvonlisäverotusta ei ole syytä ottaa huomioon loukkaukseen perustuvaa hyvitystä määrättäessä senkään vuoksi, että tekijänoikeudellisen hyvityksen perimisessä ei ole kysymys sellaisesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavarain tai palvelun myynnistä, joka aikaansaisi oikeudenhaltijalle arvonlisäverovelvollisuuden.

Korkein oikeus todennee, vastaavasti kuin jo ratkaisussaan KKO 1989:87, oikeudenhaltijoiden voivan sinänsä vaatia tekijänoikeuksiensa loukkaajilta korvausta edellä mainitun kaltaisista kustannuksista tekijänoikeuslain 57 §:n 2 momentin nojalla, jos kustannuksia on tosiasiaa aiheutunut ja jäänyt niiden vahingoksi esimerkiksi lailliseen kauppaan valmistettujen teoskappaleiden jäätyä loukkauksen vuoksi myymättä.

Myös teosten yleisön saataviin saattamisessa käytetyllä jakelutiellä voi olla merkitystä tekijänoikeuden loukkauksen luonteen sekä teoksen käytöstä perittävän tavanomaisen lisenssimaksun ja kohtuullisen hyvityksen kannalta. Jotta hyvitysvaatimusten perusteina usein esitettävät myyntihinnat ylipäänsä tarjoaisivat perustellun lähtökohdan kohtuullisen hyvityksen laskemiselle tai arvioimiselle, niiden tulisi siksi vastata loukkauksessa käytettyä jakelutapaa. Tiedostoja on Finreactor-verkossa levitetty ja kopioitu verkkoon liittyneiden henkilöiden kesken sähköisesti, mutta tällaiseen jakelutapaan perustuvista myyntihinnoista saati käyttökorvauksista, sikäli kuin sellaisia on ollut, ei ole asiassa esitetty selvitystä.

Ylläpitäjien yhteisvastuullisesti maksettavien hyvitysten määrät jäävät edellä mainituista syistä arvioitaviksi. Korkein oikeus päätynee kokonaisharkinnassaan korottamaan Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n yhteisvastuullisesti kullekin muutosta hakeneelle oikeudenhaltijalle vastattavaa hyvitystä niin, että se muiden kuin musiikkiteostojen osalta vastaa 20 prosenttia teoskappaleiden ja tallenteiden arvonlisäverottomista vähittäismyyntihinnoista kunkin teoksen ja tallenteen latauskertojen lukumäärällä kerrottuna.

Teosto sekä Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry:n edustamat levy-yhtiöt ovat vaatineet hyvitystä Finreactor-verkossa luvatta käytetyn musiikin osalta 12,95 euron määräisen äänilevyn arvonlisäverottoman tukkuhinnan perusteella. Ne ovat ilmoittaneet tuon yksikköhinnan jakautuvan musiikin tekijöiden ja tuottajien kesken alalla noudatetun sopimuskäytännön mukaan niin, että Teosto saa siitä 9,009 prosenttia (1,17 euroa) ja ÄKT ry loput 90,991 prosenttia (11,78 euroa). Tähän nähden on ilmeistä, että näin määräytyvässä yksikköhinnassa on Teoston osalta kysymys yksinomaan sellaisesta musiikin tekijöille maksettavasta käyttökorvauksesta, johon eivät enää kohdistu kustannukset edellä mainituista tuotannontekijöistä. Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n hyvitysvelvollisuus Teostolle tuomittaneen siksi vaaditun mukaisesti.

Kustannukset äänilevyn tuotannontekijöistä, samoin kuin esittäville taiteilijoille maksettavat rojaltiliosuudet, sisältyvät sitä vastoin äänitallenteiden tuotantoyhtiöiden jako-osuuksiin tukkuhinnoista. Korkein oikeus harkitsee sen vuoksi Kalle H:n, Manu H:n, Marko L:n, Arto L:n, Toni M:n, Urho N:n, Jani R:n ja Jarkko V:n muutosta hakeneille levy-yhtiöille yhteisvastuullisesti vastattavaksi hyvitykseksi 30 prosenttia vaadituista määristä.

Oikeusneuvos Tulokas: Valituslupahakemuksia koskevien ratkaisujen osalta olen samalla kannalla kuin Korkeimman oikeuden enemmistö. Yhdyn myös siihen, mitä enemmistön perusteluissa on esitetty Finreactor-tiedostojenjakoverkosta ja vastaajien tehtävistä verkon toiminnassa sekä sähkökauppalain vastuuvapausperusteiden soveltumisesta asiaan.

Vastaajien rikosvastuun osalta kantani on seuraava.

Asiassa sovellettavan, tekoaikana voimassa olleen tekijänoikeuslain 56 a §:n 1 momentin (1024/1995) mukaan tekijänoikeusrikkomuksesta tuomitaan muun muassa se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo tekijänoikeuslaissa tekijänoikeuden suojaksi annettua säännöstä.

Rikosoikeudellisen suojan keskeisenä kohteena ovat tekijänoikeuslain 2 §:n (404/1961) 1 momentista ilmenevät tekijöiden taloudelliset oikeudet eli yksinoikeus määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin. Tekijänoikeuslain 5 luvussa on vastaavasti säännöksiä esittävien taiteilijoiden, ääni- ja kuvatallennetuottajien sekä radio- ja televisioyriytysten oikeuksien turvaamiseksi.

Finreactor-tiedostojenjakoverkon välityksellä on järjestetty suojattujen teosten laajamittainen kopiointi ja tekijänoikeuden sekä niin sanottujen lähioikeuksien hyödyntäminen korvauksia maksamatta ja lupia kysymättä. Menettely, jolla oikeudenhaltijain määräämisvalta teoksiinsa on kokonaan syrjäytetty, on jyrkässä ristiriidassa tekijänoikeussäätelyn tavoitteena olevan tekijänoikeuksien suojaamisen ja perustuslain omaisuuden suojaa koskevan säännöksen kanssa.

Finreactorin kaltaisessa verkkoympäristössä teosten levittäminen tapahtuu niin, että verkon käyttäjät voivat kopioida itselleen verkon seurantal palvelimen ja siltä saadun kuvaustiedoston avulla toistensa tietokoneille ladattuja sisältötiedostoja. Teos siirtyy elektronisena tiedostona eikä teoskappaleena verkon käyttäjien välillä. Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin kannalta kysymys on teoksen saattamisesta yleisön saataviin levittämällä sitä mainituin tavoin.

Tiedostojenjakoverkon pääasiallisia toimijoita ovat ylläpitäjät ja käyttäjät. Alempien oikeuksien tavoin katson selvitetyn, että verkon ylläpitoon osallistuneet vastaajat ovat ymmärtäneet, että Finreactorin toiminnan tarkoituksena on ollut tekijänoikeuslain suojaaman aineiston levittäminen tavalla, joka loukkaa oikeudenhaltijoita. Vastaajat ovat tunteneet verkon toimintaperiaatteet ja olleet selvillä myös omasta asemastaan kokonaisuudessa. Verkon toiminta on ollut tarkoin järjestettyä ja perustunut selkeään työnjakoon. Sen vuoksi ei ole epäilystä toiminnassa mukana olleiden rikoskumppanuudesta, yhteisymmärryksestä ja tahallisuudesta.

Yhteisymmärrys laajentaa vastuun oman toiminnan seurauksista tekokokonaisuuteen. Pääsääntöisesti edellytyksenä on kuitenkin tietyn asteinen osallistuminen rikoksen täytäntöönpanotoimiin. Tältä osin vastaajat ovat tuoneet esille erityisesti sen, ettei suojattuja teoksia ollut kopioitu heidän tietokoneiltaan eikä Finreactorin palvelimelta, vaan ne olivat peräisin verkon käyttäjien koneilleen lataamista tiedostoista. Yhdessä tehtyjen tekojen osalta ei kuitenkaan edellytetä, että jokainen osallistuisi rikoksen kaikkien tai edes merkittävimpien tunnusmerkistötekijöiden toteuttamiseen. Riittää, että asianomainen osallistuu täytäntöönpanoon omalla osuudellaan, joka on kokonaisuuden kannalta merkityksellinen.

Vastaajat ovat enemmistön perusteluissa kuvatuin tavoin osallistuneet tiedostojenjakoverkon toimintaan ylläpitäjinä. Verkon suunnittelu, toteuttaminen, ylläpitäminen ja käyttäjien hallinnointi ovat keskeisiä täytäntöönpanotoimia suojattujen teosten saattamisessa yleisön saataviin. Merkityksellistä rikoksen täytäntöönpanoon osallistumisesta koskeva vaatimus täyttyy siten selvästi vastaajien osalta.

Rikosoikeudellista osallisuutta koskevien säännösten ja periaatteiden mukaan tulee ratkaista, onko henkilön katsottava toimineen rikoksessa tekijänä vai avunantajana. Rajanveto tapahtuu

kokonaisarviolla, jossa keskeisiä tekijöitä ovat asianomaisen toiminnan laatu ja merkitys rikoksen kannalta.

Eräät vastaajista ovat vedonneet rikoslain 4 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun kieltoerehdykseen. Säännöksen soveltaminen edellyttää, että tekijä erehtyy pitämään tekoaan sallittuna, ja että tällaista erehtymistä on pidettävä ilmeisen anteeksiannettavana. Edellä tekijöiden tietoisuudesta, yhteisymmärryksestä ja tahallisuudesta esitetty huomioon ottaen katson, ettei edellytyksiä sanotun säännöksen soveltamiseen ole.

Edellä mainituilla perusteilla päädyn vastaajien rikosvastuun osalta samaan lopputulokseen kuin Korkeimman oikeuden enemmistö.

Hyvitysvastuun ja hyvityksen määräämisen osalta hyväksyn esittelijän mietinnön.